Les interioritats del procés de renovació del Partit dels Socialistes de Catalunya

L'esquerra mutant

Mentre Pasqual Maragall llença la proposta d'una Acció Catalana per a emprendre, des de cercles d'iniciats, la reconquesta del catalanisme, Raimon Obiols prepara, i estén, les xarxes de renovació que hauran de permetre la mutació del socialisme català.

Era inevitable. L'alcalde de la ciutat olímpica, admirada i lloada per la resta de l'univers, pensava més enllà de la seva ciutat. Pensava en Catalunya i, també, en Espanya. *Refundar Espanya*, deia. O concretar, des de la perifèria, un estat on Catalunya tingués, feliçment, cabuda. I en la placidesa de les tertúlies estivals a can Rubert de Ventós, al costat de les runes d'Empúries, Maragall va pensar, i Rubert el va ajudar, que, a més d'Espanya, també calia, i molt, recuperar per a l'esquerra la força del catalanisme. Pocs mesos després li van donar un nom, Acció Catalana.

Sota aquest nom mític del nacionalisme liberal, Pasqual Maragall voldria encaixar diferents sensibilitats progressistes en un fòrum de debat catalanista on trobessin acollida des dels deixebles de Miquel Roca fins als amics de Rafael Ribó, passant, si s'escau, per algun dissident d'Àngel Colom. Un club selecte, encara en estat gasós, per anar relligant complicitats futures.

Mentre Maragall dibuixa, Obiols dissenya i posa la directa en el procés de renovació del partit. Aquest procés, en tres fases, té la finalitat de recuperar per a l'esquerra catalana l'espai central del mapa polític català, entenent com a central no pas l'eix dreta-esquerra, sinó la capacitat d'influència, avui en mans de CiU.

SEMINARIS RESTRINGITS

Per tal d'aconseguir-ho, el PSC creu necessari completar el procés d'unitat socialista, que, segons el partit, encara no ha finalitzat, ja que existeixen el que anomenen "esquerres disperses disponibles", o, com en dirien altres, una "OPA" hostil a sectors afins a Iniciativa per Catalunya i a ERC.

En segon terme, i sobre la base d'un PSC consolidat, es vol establir una "coordinació" amb l'entorn propi de l'esquerra (sindicats, associacions de veïns, entitats solidàries, etc.) per provocar una nova confluència que, segons l'evolució del marc polític general, prendria diferents formes, tot i que, en qualsevol cas, es tractaria d'una confluència orgànica. Des dels socialistes catalans es recorda que l'actual PSC també és fruit d'una confluència orgànica i, ara mateix, la direcció socialista torna a estar disposada a "mutar en funció de les noves confluències".

Aquesta estratègia té un calendari definit que culminarà d'aquí a un any, un cop celebrades les properes legislatives i coincidint amb el sisè congrés del PSC. La primera fase de la renovació passa per una sèrie de *seminaris* organitzats pel partit, de caire restringit i en els quals participen els quadres però també gent

El nacionalisme i Xavier Rubert de Ventós

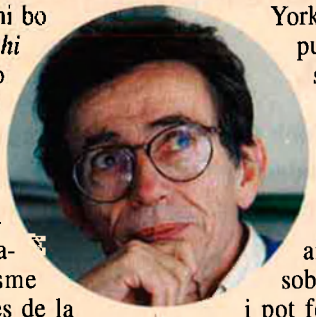

El nacionalisme no és ni bo ni dolent, simplement *hi és*. És com el penis. ¿És bo o és dolent? Depèn de l'ús que en facis". Al filòsof, militant socialista i eurodiputat Xavier Rubert de Ventós l'enamoren les frases però l'avorreixen els galimaties sobre nacionalisme que s'han anat succeint des de la caiguda del mur de Berlín: la feixuga lletania de malsons apocalíptics imagina una odiosa bèstia nacionalista que, aprofitant-se de l'enfonsament del vell ordre comunista, sembra, per tots els racons del món, l'odi, la violència, la xenofòbia i el fanatisme tal com, fatalment, ha succeït, i només és un exemple, a l'ex-Iugoslàvia. I Rubert de Ventós ja tenia ganes de respondre la cantarella cosmopolita d'un amic com Fernando Savater o les filípiques d'"aquest feixista de saló" anomenat Rafael Sánchez-Ferlosio.

Entre el juliol i l'agost de l'any passat, tancat a la finca familiar d'Empúries, va vessar sobre paper algunes idees que li rondaven pel cap. Gairebé tres-centes pàgines escrites a raig i en castellà que es convertiran, d'aquí a molt pocs mesos, en un llibre de títol encara imprecís però semblant a *Elogi del fonamentalisme*. Ben pocs han tingut, fins ara, la possibilitat d'accedir al manuscrit original. Rubert només n'ha fet arribar una còpia a Pasqual Maragall mentre es prepara per iniciar la versió definitiva que tot just estan passant-li a màquina.

La prudència del filòsof és, abans que res, precaució de polític. El polític Rubert de Ventós sap que el seu *alter ego* filosòfic s'ha tret de la màniga un producte explosiu que arribarà als lectors en plena temporada d'expectatives polítiques on el previsible esgotament dels dos models de liderat nacional-populista, el *pujolisme* i el *felipisme*, podria permetre la reconquesta del mític espai comú del catalanisme, on els millors intel·lectuals, els burgesos més espavilats i els polítics menys sectaris refarien l'entesa –l'acord profund– entre certes dretes i certes esquerres sota el predomini, hegemònic, de les forces de progrés. Tota una *acció catalana* que comença a prendre forma dins el cap del polític Xavier Rubert de Ventós. Ja que sembla no voler repetir legislatura a Estrasburg i prefereix reincorporar-se a la càtedra Barcelona-Nova York, Rubert pot esdevenir un puntal, lliure de compromisos, per als nous plantejaments de l'esquerra institucional a Catalunya.

Al filòsof kantià li tocarà llançar arguments molt sòlids en els tèrbols aiguamolls de la discussió sobre nacionalisme. Vol fer-ho, i pot fer-ho. Perquè, encara que aquest *elogi del fonamentalisme* sigui una obra personal i intransferible d'algú que vol dir-hi la seva, aquest algú té dos amics íntims que marquen el llistó de la renovació del socialisme català –Pasqual Margall i Narcís Serra–, manté unes excel·lents relacions amb l'aparell del PSC, amb els *obiolistes* més fidels, i està al corrent de totes les estratègies possibles que es manegen a l'interior del partit.

Quan Xavier Rubert de Ventós defensi públicament les tesis contingudes en aquest provocatiu *Elogi del fonamentalisme* aconseguirà mortificar els defensors de l'espanyolitat, secular i modernitzadora, i deixarà, esmaperduts però impressionats, els sectors afins a l'independentisme. Però això no significa que el polític Rubert de Ventós –"imperfectament espanyol" com diu a *El cortesà i el seu fantasma*– sigui, tot d'una, independentista sinó que el filòsof Rubert de Ventós respon a les paradoxes de la història definint una taxonomia –o classificació– dels nacionalismes i extraient-ne un seguit de càrregues positives i negatives que n'expliquin el seu grau de *fonamentalisme*. I d'això es desprèn que, de fonamentalisme, n'hi ha en cada nació però que alguns trets perillosos es localitzen més fàcilment a les nacions-estat de tradició jacobina. Rubert de Ventós enfila la lògica racional del nacionalisme a partir d'aquesta taxonomia, però abans conclou un discurs, construït com una llarga missiva dirigida a *l'altre*, on arrisca la pell argumentant la vitalitat i la necessitat de les propostes nacionalistes. En paraules del *cortesà*: "Les idees polítiques que no empalmen amb una passió certa no són ni idees, són il·lusions o visions". Vint dies de viatge privat a Croàcia, dos mesos de barrinar olímpic, un país per fer, la passió raonable d'un home fart de llocs comuns, i, a la fi, un llibre que serà *més que un llibre*.

O.M.
P.M.

de fora del partit, tant en el paper de ponents com en el de públic.

A cada seminari hi assisteixen al voltant de cent persones: 25 quadres del PSC, 20 intel·lectuals, 20 representants del món empresarial i sindical, i 20 representants del moviment cívic, social, religiós i veïnal. Les sessions es desenvoluparan les tardes dels divendres, fins al mes de juliol, i giraran al voltant de sis eixos temàtics: "Democràcia avui", "Nació i federació", "Partits electes i electors", "Moviments polítics i societat", "Noves exigències de la llibertat i la igualtat", i "Socialisme avui".

El primer dels seminaris va tenir lloc divendres passat, 5 de març, i va tenir com a ponents l'historiador Isidre Molas i l'alcalde de Girona, Joaquim Nadal. El següent previst, sobre nacionalisme i federalisme, comptarà amb les aportacions d'Antoni Castells, membre de l'executiva del PSC, i de Juan María Bandrés, ex-dirigent d'Euskadiko Ezkerra, i actualment al PSOE.

La voluntat del PSC és que aquests seminaris aportin al partit opinions i reflexions allunyades de la política professional. Les conclusions seran fetes públiques i algunes de les idees que s'hi hauran elaborat es desenvoluparan posteriorment dins del partit.

Un segon aspecte del procés de renovació fa referència a la joventut. El PSC vol recuperar protagonisme en el terreny juvenil, un terreny en què el nacionalisme guanya per ara cotes d'influència. Els socialistes catalans, conjuntament amb les seves joventuts, han dissenyat un projecte anomenat *Imaginari*, que tindrà un doble aspecte lúdic i reflexiu, amb voluntat de fomentar els valors de l'esquerra entre els joves.

ESTRATÈGIES COINCIDENTS

La culminació del procés de renovació tindrà lloc en el marc d'una conferència organitzada sota el títol de "Bases per al catalanisme del 2000", a celebrar després de les eleccions legislatives, tot i que encara no està decidit si serà abans o després del sisè congrés del PSC.

És en aquest moment on pot donar-se la confluència orgànica entre els diferents sectors que han participat en el procés, i és aquí, també, on es vinculen l'estratègia de Pasqual Maragall i la de Raimon Obiols. El segon necessita que la discussió a l'entorn d'Acció Catalana creï un clima favorable per a una majoria d'esquerra i el primer necessita un partit renovat, sòlid i entusiasta, per optar a la presidència de la Generalitat.

Des del PSC s'afirma reiteradament que aquest procés no posa en qüestió en cap moment la pervivència del partit. No es

La història imperfecta d'Acció Catalana

En la història política de la Catalunya contemporània, Acció Catalana representa l'intent frustrat d'establir una opció nacionalista *central*, allunyada dels vells cacics i dels nous revolucionaris. Aquest "aplec de patriotes" s'encarregava de la tasca de reconstrucció nacional que els prohoms de la Lliga regionalista havien abandonat després de la mort d'Enric Prat de la Riba el 1917. *Per Catalunya i l'Espanya gran*, el nacionalisme català relligat a l'imperialisme ibèric; tot el cos doctrinal generat a l'entorn del primer president de la Mancomunitat –la impressionant xarxa infrastructural del seu mandat– i la brillant acció política de Francesc Cambó al voltant de les esferes *sensibles* del govern central... Tot semblava massa feble quan el govern de Madrid refusava sistemàticament el projecte d'estatut d'autonomia i es desfeia, en la incongruència, el bloc reformista que, durant els anys de la Primera Guerra Mundial, havia pressionat per un canvi d'estructures.

La Lliga, abans de trencar l'estat, optava per fer de comparsa en un govern d'immobilistes. Els seus sectors joves, els nuclis d'intel·lectuals que havien impulsat les diferents plataformes del noucentisme, i la diàspora de republicans abrandats que mai s'havien fiat de l'excessiu catalanisme dels prohoms de la burgesia acabarien confluint en l'esperit crític i unitari de la Conferència Nacional Catalana d'abril de 1922, que tindrà com a conclusió efectiva el naixement d'Acció Catalana.

Limitat i contradictori, ja que Francesc Macià abandona la conferència en desacord amb el refús unànime de deixar al marge de la futura organització el nacionalisme radical proper a plantejaments crítics amb l'ordre social. La mateixa composició d'Acció Catalana ja revela una marcada tendència intel·lectual i elitista que seria, en el futur, el seu llast.

Els principals dirigents eren l'advocat Jaume Bofill i Matas, que exercia d'il·lustre poeta sota el nom de Guerau de Liost, el professor i hel·lenista Lluís Nicolau d'Olwer i l'historiador-periodista Antoni Rovira i Virgili. Entre la impressionant nòmina de suports hi destaca el millor de la intel·lectualitat catalana del segle: el poeta J.V. Foix, l'escriptor Francesc Trabal, l'erudit Jordi Rubió i Balaguer, el pintor Francesc Galí, el pedagog Alexandre Galí, Josep Maria de Sagarra, el filòsof Joan Creixells, el pintor Francesc Vayreda, l'escriptor Carles Soldevila o el jove i fogós periodista Josep Pla.

Acció Catalana no va guanyar mai unes eleccions, però els seus quadres van intervenir directament en molts esdeveniments cabdals de la història del nostre país. En la foto, el segon per l'esquerra, Lluís Nicolau d'Olwer, va ser un dels ministres de Madrid que negociaren amb Macià el restabliment de la Generalitat. ARXIU

L'estratègia d'Acció Catalana sembla difusa perquè durant algun temps no estableix fórmules de partit sinó que permet altres militàncies. Però Acció Catalana pretenia la llibertat política de Catalunya renunciant explícitament a vies insurrecionals o revolucionàries i això els faria, de manera inevitable, estructurar-se orgànicament.

De bon principi, la internacionalització de la personalitat de Catalunya a través dels organismes creats per la doctrina Wilson, com la Societat de Nacions, seria una de les constants en la tasca executiva d'un moviment que basava el seu model d'intervenció interna en "catalanitzar intensament el nostre poble" sota un lema indiscutible: "Catalunya endins". La tasca homèrica de "reconquerir el nostre esperit nacional" es concretava en diverses feines sectorials com la creació del diari *La Publicitat*, portaveu d'un ideari nacional però també modern. Allí es construïa, dia a dia, un model de llengua a partir de les "Converses filològiques" escrites per Pompeu Fabra i es practicava un periodisme sense cotilles que representava, com després faria Carles Soldevila en la revista *D'ací i d'allà*, una perspectiva europeista, naturalment liberal i racionalment catalana.

La dictadura de Primo de Rivera i les seqüeles de repressió político-cultural, conformen la voluntat hegemònica d'Acció Catalana. La futura conjuntura de poder autònom s'acosta. El març de 1931 es funda el Partit Catalanista Republicà que absorbeix Acció Catalana i Acció Republicana de Catalunya, un corrent comandat per Rovira i Virgili. Seria la perfecta fusió, "nacional i liberal", dins l'espai central del catalanisme que la Lliga ja no podia cobrir. Les eleccions municipals d'abril de 1931 obrien el camí del govern enfront d'un invent de col·lectius disgregats, i líder messiànic, anomenat Esquerra Repúblicana de Catalunya amb els quals no es volia, ni calia, fer-hi coalicions. Només ells sabien el que es feien.

A Barcelona, el Partit Republicà Catalanista no treurà un sol regidor. La derrota és sagnant. Aclaparadora. Hi ha una sola esquerra, ERC, i una sola dreta, la Lliga. En pocs dies, les fugides de militants es fan massives, Rovira i Virgili desapareix del partit, i, abans del caos anunciat, el 2 de maig del mateix any es recupera el nom d'Acció Catalana Republicana perquè, com deia Bofill i Matas, calia "retornar a la tradició pura d'Acció Catalana".

Tan pura que ell mateix acabaria tornant, per conviccions catòliques, a la Lliga. La resta d'aquell estol d'inevitables quadres dirigents farien, com Martí Esteva, conseller de Finances, l'inevitable; enquadrar-se al nou poder republicà. Oriol Bohigas, fill natural d'aquesta generació d'intel·lectuals al servei del *projecte*, hi afegeix la conclusió: "Era el millor partit del món, no guanyaven mai, però manaven sempre". Aquest és, també, el seu projecte.

O.M. / P.M.

El PSC està endegant un procés de renovació anomenat *acció catalana* que conclourà, probalement, l'any que ve. En la foto, Antoni Castells, Isidre Molas i Pasqual Maragall, de l'executiva del partit. ARXIU

tracta de fer un *big bang* de l'esquerra a l'estil Michel Rocard, que vol liquidar el PSF, ni tampoc de crear una Iniciativa per Catalunya que amagui la lenta mort del PSUC.

Tampoc, segons l'actual direcció, hi ha un problema de líders. Es considera el partit un instrument vàlid i es prioritza la redefinició de l'esquerra com a força central de la política catalana recuperant uns mínims denominadors comuns del catalanisme que, al parer dels socialistes, CiU s'ha apropiat.

El procés de renovació pot afectar, en canvi, les relacions dels socialistes catalans amb el PSOE. L'anàlisi que fan al carrer de Nicaragua constata la pèrdua d'influència del PSC en el marc del socialisme espanyol. La derrota del PSC a les primeres eleccions autonòmiques va trencar la correlació de forces entre el PSC i el PSOE, sobretot quan aquest va guanyar les eleccions del 82, i va imposar unes prioritats que no sempre han afavorit el PSC. A partir d'aquell moment les relacions entre PSC i PSOE passen a ser "dialèctiques". El peix gran es menja, o ofega, el petit. És ara, doncs, que els socialistes catalans es plantegen, de nou, recuperar l'*esperit* del Pacte d'Abril –la federació *de tu a tu* amb el PSOE, el 1979– per recuperar pes en el marc estatal. La mutació que impulsen Obiols i Maragall, amb el vist-i-plau de Serra, ja no pretén només renovar el partit sinó que, a més, vol engrescar aquells desencisats que ja fa temps van deixar de creure. Aquesta és l'acció catalana.

Oriol Malló
Pere Martí

Debats sempre fallits

Era ben negra la primavera de 1984. L'esquerra catalana, el socialisme condemnat a triomfar, ja s'havia hagut d'empassar un fatídic canvi de dècada el triomf relatiu del banquer Pujol. Però tot just una legislatura després, l'amargor seria encara més generalitzada. Pujol –l'enemic a batre– guanyava de nou les eleccions autonòmiques i s'acostava a l'*aberrant* xifra d'un milió i mig de votants.

Mentre a Espanya, el socialisme iniciava la modernització de l'estat amb un impressionant suport popular, l'*avantguarda* catalana se sentia tan vençuda que s'interrogava sobre un futur que semblava no existir: Les "Jornades sobre el futur de l'esquerra a Catalunya", organitzades l'octubre de 1984 per la Fundació Jaume Bofill i el setmanari *El Món*, arran de la proposta d'un grup de gironins conscienciats, seria el primer *tedèum* del progressisme turmentat que ha assajat, en les dues posteriors Conferències d'Homes i Dones d'Esquerra (CHDE), plataformes de debat per a sortir de l'atzucac. Als noranta el fracàs de les propostes obertes i massives de reflexió és complet. I va començar a Girona.

Les sessions d'aquelles primeres jornades van tenir la virtut –o el defecte– d'exposar l'estat de salut dels diferents corrents ideològics de l'esquerra catalana. En tres dies, Josep Ramoneda i Francesc Casares van pontificar sobre "Què significa ser d'esquerres avui", Josep Subirós i Josep Termes van discrepar sobre "L'esquerra i la qüestió nacional", Jordi Solé Tura i Lluís Sala Molins van centrar-se en "L'esquerra i l'estat", i Jaume Lorés i Xavier Rubert de Ventós van reflexionar sobre *La tradició cultural de l'esquerra*. Remataven la primera escenificació de l'angoixa existencial de l'esquerra catalana Manuel Vázquez Montalbán i Ferran Mascarell repassant "L'esquerra i les seves organitzacions".

Anys després, els sectors avui afins a Iniciativa per Catalunya consideren que l'experiència d'aquells debats i els fòrums posteriors va servir, tan sols, per donar una *cobertura* ideològica al pas de Jordi Solé Tura i els seus fidels a la *galàxia* socialista. La impossibilitat d'estabilitzar aquestes plataformes acabaria sent definitiva perquè no existien interlocutors independents i, encara menys, projectes *al marge* de les cúpules dels partits.

El PSC no ha renunciat, ni abans ni ara, a articular al seu voltant una "majoria nacional i de progrés" i, la direcció del partit, no entén l'èmfasi antisocialista d'aquesta plataforma d'esquerres que vol ser IC. I IC intenta una estructura de consens entre corrents ideològics que repodueix, també amb les seves febleses, la voluntat de conquerir l'espai d'una esquerra *verge* o cansada, sobretot, del PSC.

La polarització, doncs, s'ha carregat qualsevol possibilitat d'establir uns paràmetres de debat creïbles. Esquerra i nacionalisme, l'aposta pendent de tots plegats, són, a hores d'ara, temes d'estricta discussió interna.

O.M.
P.M.